

БӨЛІМ: ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ / ҚАЗАҚ ТІЛІ

Инклюзивті білім беруде қазақ тілін оқытудың ерекшеліктері

ЖАРИЯЛАНДЫ
01.12.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/185427/>**Мандибаева Нурсауле Каналхуловна**

“М.Мәметова атындағы №35 жалпы орта білім беретін мектебі” КММ
Қазақ тілі мен әдебиет пән мұғалімі

Мақсаты: Инклюзивті білім беруде қазақ тілін оқытудың тиімді әдістерін анықтау және дамыту мүмкіндіктері шектеулі оқушылардың білім алу деңгейін арттыру.

Міндеттері:

- Даму мүмкіндіктері шектеулі оқушылардың қажеттіліктерін ескере отырып, қазақ тілі сабағында қолданылатын әдістемелерді талдау.
- Инклюзивті ортада қазақ тілін оқытуда қолайлы жағдайлар жасау үшін мектептерде жүзеге асырылатын шараларды анықтау.
- Оқушылардың қазақ тілін меңгеру деңгейін бағалайтын критерийлер жүйесін әзірлеу және оны тәжірибеде қолдану.
- Инклюзивті білім беру жағдайында мұғалімдердің кәсіби құзіреттілігін арттыру бойынша ұсыныстар жасау.

КІРІСПЕ

Қазіргі таңда инклюзивті білім беру жүйесі қоғамның барлық мүшелеріне, соның ішінде даму мүмкіндіктері шектеулі балаларға да білім алуға тең құқықтар мен мүмкіндіктерді қамтамасыз етуді мақсат етеді. Бұл тұрғыда қазақ тілін оқыту ерекше маңызға ие, себебі ол оқушылардың мәдени және тілдік құндылықтарын сақтауға, ұлттық бірегейлікті қалыптастыруға ықпал етеді. Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беру саласы белсенді дамып келеді, бұл білім беру жүйесінің барлық деңгейлерінде жаңа тәсілдерді енгізуді талап етеді.

Инклюзивті білім беру қазіргі қоғамдағы өзекті мәселелердің бірі болып табылады,

себебі ол әлеуметтік теңдікті қамтамасыз етуге, әрбір баланың әлеуетін толық ашуға мүмкіндік береді. Осы бағытта қазақ тілін оқыту әдістемесін жетілдіру, ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту маңызды. Инклюзивті білім беру арқылы қоғамдағы әлеуметтік теңсіздікті азайтуға, кемсітушілікке қарсы тұруға болады.

Біз бүгінгі күні жалпы білім беретін мектептерде мүмкіндігі шектеулі балаларды қалыпты оқушылармен бірге оқытудың тиімді әдістерін іздестірудеміз. Бұл оқушылардың өздерін толыққанды қоғам мүшесі ретінде сезінуіне, әлеуметтік интеграцияға қол жеткізуіне мүмкіндік береді. Инклюзивті білім беру жағдайында мұғалімдердің кәсіби құзіреттіліктерін арттыру, оқыту процесін дербестендіру бойынша жаңа әдістерді енгізу қажет. Мұндай тәсіл оқу үдерісін жекелеген оқушылардың қажеттіліктеріне бейімдеуге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, инклюзивті білім беру қоғамдағы әрбір баланың білім алу құқығын жүзеге асыруға бағытталған, бұл білім беру мазмұнын, әдістерін және ұйымдастыру формаларын қайта қарауды талап етеді. Осы арқылы жалпы білім беру жүйесінің сапасын арттыруға, оқушылардың білім алу деңгейін көтеруге мүмкіндік бар. Инклюзивті білім берудің практикалық маңызы оқушылардың жан-жақты дамуына ықпал етуде, олардың әлеуметтік дағдыларын жетілдіруде көрінеді.

Қорытындылай келе, инклюзивті білім беру жүйесінде қазақ тілін оқытудың ерекшеліктерін зерттеу және оны жетілдіру бағыттары қоғамдағы өзекті мәселелерді шешуге, әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз етуге бағытталған маңызды қадам болып табылады.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Инклюзивті білім беру жүйесі қазіргі заманның ең өзекті мәселелерінің бірі болып табылады. Бұл жүйенің басты мақсаты – қоғамдағы барлық балалардың, соның ішінде даму мүмкіндіктері шектеулі оқушылардың білім алуына тең мүмкіндіктер жасау. Қазақ тілі – ұлттық бірегейлікті қалыптастыруда маңызды рөл атқарады, сондықтан оны инклюзивті білім беру жүйесінде тиімді оқыту өзекті мәселе.

Инклюзивті білім берудің негізгі ерекшелігі – әрбір оқушының жеке қажеттіліктерін ескеру. Бұл тұрғыда, қазақ тілін оқытуда қолданылатын әдістемелерді дамыту қажет. Мысалы, даму мүмкіндіктері шектеулі оқушыларға арналған арнайы оқу материалдарын және әдістемелерді қолдану олардың тілді меңгеру деңгейін арттыруға ықпал етеді.

Зерттеулер көрсеткендей, инклюзивті ортада оқыту әлеуметтік интеграцияға, оқушылардың өзін-өзі бағалау деңгейінің көтерілуіне оң әсер етеді. Мысалы, Финляндияда инклюзивті білім беру жүйесі жақсы дамыған және бұл елде мүмкіндігі шектеулі балалардың білім алу деңгейі жоғары. Бұл тәжірибе Қазақстандағы инклюзивті

білім беруді дамытуға үлгі болуы мүмкін.

МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ МЕН АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ

Инклюзивті білім беру әлеуметтік теңдікті қамтамасыз етеді және әрбір баланың әлеуетін толық ашуға мүмкіндік береді. Мысалы, инклюзивті сыныптарда оқитын балалар арасында өзара құрмет пен түсіністік қалыптасады, бұл олардың болашақта қоғамда әлеуметтік бейімделуін жеңілдетеді.

Инклюзивті білім берудің артықшылығы – ол қоғамдағы стереотиптер мен кемсітушілікті азайтуға ықпал етеді. Дегенмен, бұл жүйенің кемшіліктері де бар. Мысалы, мұғалімдердің кәсіби құзіреттілігінің жеткіліксіздігі инклюзивті білім берудің тиімділігіне кері әсер етуі мүмкін. Бұл мәселені шешу үшін мұғалімдерді арнайы даярлау және олардың кәсіби дамуын қолдау маңызды.

ТҰЖЫРЫМДАР МЕН ҰСЫНЫСТАР

Инклюзивті білім беру жағдайында қазақ тілін оқыту әдістемесін жетілдіру қажеттілігі айқын. Мұғалімдерге арналған арнайы оқыту бағдарламаларын әзірлеу, олардың кәсіби құзіреттілігін арттыруға бағытталған тренингтер ұйымдастыру маңызды. Сонымен қатар, даму мүмкіндіктері шектеулі оқушылардың оқу материалдарына қолжетімділігін арттыру керек.

Қорытындылай келе, инклюзивті білім беруде қазақ тілін оқыту әдістемесін жетілдіру қоғамдағы әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз етуге бағытталған маңызды қадам. Бұл бағытта нақты шаралар қабылдау арқылы әрбір баланың білім алу құқығын жүзеге асыруға және олардың жан-жақты дамуына мүмкіндік жасауға болады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Инклюзивті білім беру қазіргі қоғамдағы білім беру жүйесінің ажырамас бөлігі болып табылады, онда барлық балаларға, соның ішінде даму мүмкіндіктері шектеулі балаларға тең білім алу мүмкіндіктерін қамтамасыз ету қажет. Қазақ тілін инклюзивті білім беру жүйесінде тиімді оқыту – ұлттық бірегейлікті нығайтуға және әлеуметтік интеграцияға септігін тигізеді. Бұл тұрғыда, әрбір оқушының жеке қажеттіліктерін ескеретін арнайы әдістемелер мен оқу материалдарын әзірлеу маңызды.

Инклюзивті білім берудің артықшылықтары – әлеуметтік теңдікті қамтамасыз ету, балалардың әлеуетін толық ашу және қоғамдағы стереотиптерді азайту. Алайда, мұғалімдердің кәсіби құзіреттілігінің жеткіліксіздігі бұл жүйенің тиімділігіне кедергі келтіруі мүмкін. Сондықтан, мұғалімдерді арнайы даярлау, олардың кәсіби дамуын қолдау қажеттілігі айқын сезіледі.

Қорытындылай келе, инклюзивті білім беру арқылы қазақ тілін оқыту әдістемесін жетілдіру – әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз ету жолындағы маңызды қадам. Болашақта мұғалімдерге арналған арнайы бағдарламаларды әзірлеу, кәсіби құзіреттілікті арттыру тренингтерін ұйымдастыру және оқу материалдарының қолжетімділігін арттыру қажет. Бұл шаралар әрбір баланың білім алу құқығын жүзеге асыруға және жан-жақты дамуына мүмкіндік береді. Қоғам ретінде біз осы бағыттағы іс-шараларды қолдап, әрбір оқушыны әлеуметтік ортаға бейімдеуге және олардың болашағын жарқын етуге атсалысуымыз қажет.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Бегімова М.К., Шәріпова Ә. *Инклюзивті білім беру, әлеуметтік толеранттылықты ақпараттандыру.* – 2025. – №48 (3). – PDF.
2. Бегежанова Р.К. *Инклюзивті білім беру жүйесіндегі мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі.* – 2020. – №2. – 123-128 б.
3. Бримжанова А.К., Ибрагимова Т.С. *Инклюзивті білім беру жағдайындағы ерекше қажеттілігі бар оқушыларды оқыту мен тәрбиелеу ерекшеліктері.* – 2024. – Кітап 2. – 1166-1169 б.
4. Шолкубаева Р.М. *Инклюзивті білім беру – заман талабы.* – 2024. – Кітап 2. – 1606-1610 б.
5. Ильясова Ж.А., Баймолдина А.Б., Рахимова Ш.О. *Заманауи мектепте инклюзивті білім берудің маңызы.* – 2019. – 86-?. б.
6. Сыздық М.Н., Агулыкова У.А. *Қазақстандағы инклюзивті білім беруді нормативтік-құқықтық реттеу.* – 2022. – №1.
7. *Екі зерттеудің негізінде алынған Қазақстандағы инклюзивті білім беру жайлы деректер [Электронды ресурс] – UNICEF Қазақстан. – Қолжетімді: PDF. – Қаралған күні: 10.10.2025.*

КМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.